

Skelbiamas IX dalių Vytauto Didžiojo Universiteto Švietimo akademijos profesorės, Edukologijos tyrimų instituto direktorės Vilmos Žydžiūnaitės LETA 2021 konferencijoje skaityto plenarinio pranešimo “Edukologijos mokslo terminijos žargonizavimas: nacionalinės ir tarptautinės akademinės terminijos santykio skaidrumas ir etiškumas“ tekstas.

Pastaba. Tekstas yra autorinis, skelbiamas oficialiame LETA tinklapyje, todėl dalijantis šio teksto informacija prašome laikytis etikos, nurodant teksto autorystę ir LETA tinklapio adresą.

© V. Žydžiūnaitė, 2021

© Edukologijos tyrimų institutas, Švietimo akademija, Vytauto Didžiojo universitetas, 2021

Pradžioje buvo Žodis. (Evangelija pagal Joną, 1).

Apsigindami daktaro laipsnį edukologijoje įsipareigojame atstovauti edukologijos mokslą. Atstovavime prioritetas yra tiksli terminija, kuri turi būti vartojama atsakingai. Nes žodis gydo, žodis ir žeidžia. Būdami daktarais, terminijos vartojimu gydome arba žeidžiame. Jei esame pilkoje zonoje, mūsų niekas neatpalaiduoja nuo atsakomybės tyrimų pagrindu ieškoti tikslios terminijos, kuri nežeistų, o gydytų, tačiau nežargonizuotų edukologijos mokslo prasmės, reikšmės ir esmės.

I dalis. Edukologija yra švietimo žinių fondas

Edukologija yra „švietimo (education) žinios“ (Steiner, 1981). Žinios nėra tas pats, kas tų žinių objektas. Švietimas yra objektas, kurį vaizduoja žinios, o jos yra užfiksuoti žinojimo apie švietimą požymiai. Štai kodėl mums reikia ‘edukologijos’ termino, kad atskirtume įrašytus ženklus nuo jų objekto, t. y. švietimo (Frick, 2020; Steiner, 1988). Edukologijoje teorija apibrėžiama kaip intersubjektyvūs visuotiniai ženklai apie esmines savybes ir jų ryšius, tačiau jie turi būti pagrįsti tiksliai, kruopščiai atliktu, akademinio griežtumo (academic rigor) principu besiremiančiu tyrimu. Taigi edukologijoje žinios laikomos užfiksuotais žinojimo ženklais. Edukologijoje švietimas apibrėžiamas kaip palankus mokymasis. Tai reiškia, kad švietimas yra skirtas ir vedamas mokymasis. Mokytojas yra tas, kuris vadovauja kito mokymuisi; o mokinys yra tas, kuris ketina mokytis iš tų nurodymų (instruction). Todėl neuromoksluose mokymasis apibrėžiamas kaip psichinių struktūrų sudėtingumo didėjimas. Švietimo teorija tampa edukologijos žiniomis, kai ji

patikrinama tiriant (Frick, 2020; Steiner, 1988). Edukologija taip pat skiriasi nuo ugdymo proceso, kuris yra edukologijos tyrimų objektas.

Be 'edukologijos' termino, kaip pamatinio, motininio, pedagogai ir kiti toliau kalbės vienas su kitu praeities kalba.

Kalba, kurią paprastai naudojame kalbėdami apie švietimą, vis dar yra netiksli, todėl mes tiesiogine to žodžio prasme dažnai nesuprantame, apie ką kiekvienas iš mūsų kalba, nes tie patys žodžiai reiškia skirtingus dalykus. Pavyzdžiui, jūs kalbate apie studentą, o tai reiškia, kad jis ar ji yra jaunas žmogus, kuris lanko mokyklą ar universitetą, o aš galvoju apie studentą kaip apie asmenį, kuris ketina mokytis vadovaujant kitam - ji arba jis neturi būti mokykloje ar kolegijoje, nei jaunas, nei pastato viduje, nei vadovaujamas valstybės licencijuoto mokytojo ar kolegijos profesoriaus. Galime vartoti tuos pačius žodžius - mokinys, mokytojas ir mokymasis - tačiau turime omenyje skirtingus dalykus. Deja, galime manyti, kad kalbame apie tą patį, nors iš tikrųjų taip nėra. Terminijos neapibrėžtumo edukologijoje sąlygojamas nesusikalbėjimas, nes terminai vartojami neuosekliai, trukdo žinių plėtrą ir tobulinimą švietimo srityje. Pvz., jūs atliksite tyrimą apie mokinių mokymąsi ir rasite vieną rezultatą. Ir aš atliksiu mokinių mokymosi tyrimą ir rasiu kitokį rezultatą. Kieno rezultatais turėtume tikėti? Abu tyrimai susiję su tuo pačiu objektu. Tačiau, galbūt, net nekalbame apie panašius studentus ar panašų mokymąsi. Todėl 'education' terminas, verčiamas tiesiogiai, be turinio, kaip 'edukacija', yra galimo ir / ar esamo nesusikalbėjimo tarp mokslininkų ir visuomenės bei tarp pačių mokslininkų priežastis.

II. Principai, liudijantys mokslininkų atsakomybę už terminologijos vartojimą

1. Akademinė kalba (academic language). Akademinė kalba reiškia žodinį, rašytinį, girdimąjį ir vaizdinį kalbos mokėjimą, kurio reikia norint veiksmingai mokytis mokyklose ir akademinėse programose. Tai kalba, naudojama pamokose, knygose, testuose ir užduotyse, ir tai yra ta kalba, kurios tikimasi iš besimokančiųjų (Grigorenko, 2015). Akademinė kalba, priešingai nei „šnekamoji“ ar „socialinė“, apima įvairius formalios kalbos įgūdžius, pvz., žodyną, gramatiką, skyrybos ženklus, sintaksę ir konkrečiai disciplinai skirtą terminiją (Schleppegrell, 2010, 2012; Hirai, Borrego, Garza, & Kloock, 2010). Nors „akademinės kalbos“ terminas dažniausiai taikomas specifiniams kalbos įgūdžiams, akademinės kalbos kompetencija pasireiškia įvairiais susijusiais nekalbiniais įgūdžiais, kuriuos sunku arba neįmanoma atskirti nuo kalbos gebėjimų, įskaitant pagrindinius akademinius įgūdžius (organizavimas, planavimas, tyrinėjimas), pažinimo įgūdžius (kritinis mąstymas, problemų sprendimas, aiškinimas, analizavimas, įsiminimas, prisiminimas), mokymosi būdai (klausinėti, diskutuoti, stebėti, konceptualizuoti, eksperimentuoti) ir darbo / veiklos įpročiai /

savybės (atkaklumas, savidrausmė / savidisciplina, smalsumas, sąžiningumas, atsakomybė) (Neal, 2015; Snow & Uccelli, 2008), be kitų raštingumo formų, būtinų sėkmei šiuolaikinėse mokyklose, pvz., technologinio raštingumo; internetinio raštingumo; žiniasklaidos / medijų, literatūros ir daugiakultūrinio raštingumo (žr. COMMISSION STAFF WORKING DOCUMENT Accompanying the document, Proposal for a COUNCIL RECOMMENDATION on Key Competences for LifeLong Learning {COM(2018) 24 final}, Brussels, 17.1.2018 SWD(2018) 14 final, EUROPEAN COMMISSION; Lifelong Learning Platform, XXI Century Skills, in Lifelong Learning Week 2021).

2. Akademiniis tikslumas (academic rigor). Sąvoką „tikslumas“ plačiai naudoja pedagogai, siekdami apibūdinti kompleksinį mokymą/si mokykloje, mokymosi patirtis ir ugdymo lūkesčius akademinio, intelektualinio ir asmeninio požiūriu. Pavyzdžiui, besimokantiejiems akademiniis tikslumas padeda suprasti sudėtingas, dviprasmiškas ar ginčytinas žinias, sąvokas ir sampratas, o taip pat padeda įgyti intelektualinių, socialinių ir kt. įgūdžių, kuriuos galima pritaikyti įvairiuose švietimo, karjeros ir pilietiniuose kontekstuose. Ugdyme akademiniis tikslumas taikomas pamokose, paskaitose, kuriose besimokantieji skatinami abejoti savo prielaidų baigtiniu teisingumu ir giluminiai, kritiškai mąstyti, o netaikomas pamokose, paskaitose, kurios orientuotos į informacijos įsiminimą ir prisiminimą (Reich, Sevim & Turner, 2013, 2015; Williamson and Blackburn, 2010; Williamson, 2009; Adelman, 2006; Conley, 2005; Martinez & Klopott, 2005).

III. Education (švietimas) termino prasmė šerdis

Yra dvi skirtingos lotyniškos angliško žodžio „education“ šaknys. Tai yra educare, reiškianti „mokyti“ ar „lipdyti“, ir educere, reiškianti „išvesti“. Nors abi reikšmės yra gana skirtingos, tačiau jos abi yra žodyje „švietimas“ (education) (Craft, 1984). Taigi daugeliui aštrių diskusijų apie švietimą šiandien yra etimologinis pagrindas. Priešingos pusės dažnai naudoja tą patį žodį dviem labai skirtingoms sąvokoms žymėti. Viena pusė švietimą naudoja žinių išsaugojimui ir perdavimui bei jaunimo formavimui pagal savo tėvų įvaizdį. Kita pusė mano, kad švietimas yra naujos kartos parengimas būsimiems pokyčiams - pasirengimas sukurti dar nežinomų problemų sprendimus. Vieni ragina prisiminti mintis ir tapti gerais darbuotojais. Kiti reikalauja klausimų kėlimo, mąstymo ir kūrimo. Kad dar labiau apsunkintų reikalus, kai kurios grupės tikisi, kad mokykla atliks abi funkcijas (pagal dvi education prasmes), tačiau realybėje įgyvendinti mokyklai leidžia tik tą veiklą, kuri skatina educare (mokyti).

Įtampa tarp abiejų pusių šalininkų palaiko pusiausvyrą, dėl kurios pasiekiamas tinkamas išsilavinimo lygis, pradedant mokykla ir baigiant universitetu. Tačiau ši nuolatinė kova lemia neefektyvią švietimo įgyvendinimo sistemą, kuri sunaudoja daug turimų išteklių (Bass, 1997).

Jei būtų galima išvengti abiejų pozicijų kraštutinumų, daugelis pokyčių ugdymo programose kartu su naujų mokymo/si medžiagų pirkimu būtų nereikalingi. Laikas ir pinigai profesiniam tobulėjimui galėtų būti skirti tobulinti ir plėsti mokytojų įgūdžius bei įvairių mokymo metodų supratimą, o ne vis naujų mokymo programų ypatumų įsisavinimui (Mabie 2000). Mokytojai galėtų įsitraukti į veiklą, kuri leistų jiems efektyviau vykdyti mokymą, o ne pradėti vis nuo naujo požiūrio ir naujos mokymo programos kas kelerius metus. Taigi daug daugiau būtų galima pasiekti naudojant mažiau laiko ir pinigų. Šis pokytis nebūtų lengvas, nes švietimas pirmiausia yra konservatyvi „įmonė“, kurios pagrindinis jo tikslas yra išsaugoti kultūrą (Henris, 1963). Taigi, educare yra pagrindinė mintis, kai vartojame sąvoką education, turėdami galvoje „švietimą“. Bet kuri visuomenė, turinti mažai išorės spaudimo, galėtų sutelkti dėmesį į tai, kad kiekviena karta per savo patirtį išmoksta tai, ko jau išmoko ankstesnės kartos. Kai iškyla iššūkių, tokių kaip klimato kaitos pokyčiai, kaimyninės šalies visuomenė su nauja ginkluote, tuomet senieji „išbandyti“ metodai tampa netinkami. Taigi kai kurios kultūros išnyko ir daugybė visuomenių pateko į išorinių jėgų poveikio lauką, kur kiekis nugalė kokybę. Visuomenės išgyvendavo grėsmes, nes 'kažkas' buvo pakankamai kūrybingas, kad sugalvotų naują konkrečios problemos sprendimą (Bass 1997).

Švietimo problemų sprendimo 'perkėlimas' atsitiktinumui galėjo būti priimtinas, kai didelės grėsmės pasitaikydavo tik kas kelias kartas, tačiau tokia pozicija šiandien yra nepagrįsta. Yra bent dvi priežastys, kodėl „atsitiktinio atsitiktinumo“ metodas dabar neveiks. Viskas vyksta per greitai. Pirma, dabar viskas vyksta greičiau, ir visi žino, kad vyksta. Nors praeityje visuomenės gynybos ar ekonominės struktūros trūkumas galėjo būti nepastebėtas, dabar šie dalykai greitai atrandami ir matomi visame pasaulyje. Antra, mes priklausome nuo formaliojo išsilavinimo, t.y. nuo mokyklos. Švietimas visada vyko, tačiau mokyklos yra palyginti naujas jo teikimo būdas. Primityvios visuomenės vaikai įgijo išsilavinimą, dalyvaudami suaugusiųjų veikloje. Jie ne tik matė kasdien išbandytą ir tikrąją praktiką, bet ir matė suaugusiųjų bandymus spręsti problemas naujais būdais - mokantis ir veikiant, t.y. mokantis praktikoje ir iš praktikos. Tuomet vaikai iš tikrųjų gavo švietimo / ugdymo dozę kartu su educare. Kai buvo išrastos mokyklos, dauguma vaikų jų nelankė. Tie, kurie dalyvavo mokyme/si, paprastai to nedarė ilgesnį laiką. Dauguma vaikų ir toliau dirbo greta tėvų ar kitų suaugusiųjų, kai / jei jie nelankė mokyklos. Netgi privalomo mokyklos lankymo ir vaikų darbo įstatymų atsiradimas iš karto nepakeitė šio scenarijaus. Tie mokiniai, kuriems sekėsi, dažnai pasilikdavo ir toliau mokytis mokykloje, kol ekonomika juos „išviliojo“ į darbus dėl

didesnio atlygio, orientuojantis į “praktiškumą”. Kiti nustojo lankyti mokyklą, nes jų interesai ar / ir akademiniai pasiekimai buvo ribojantys veiksniai mokytis mokykloje.

IV. Universalūs ir specifiniai terminai švietime (education), kaip edukologijos mokslo praktinę erdvę žyminčiame termine

Edukologijoje terminai apibrėžiami universaliai. Universalus reiškia nėra apribotas laiku ar vieta. Pavyzdžiui, švietimo sistema neribojama egzistuojančia švietimo sistema konkrečioje šalyje, bet gali apimti visas švietimo sistemas bet kurioje šalyje.

Kaip verstumėte sąvoką Education system? Edukacijos sistema? Ne. Švietimo sistema. Taigi, tiesioginis vertimas be turinio, atsiribojus nuo termino semantikos nėra mokslinis sprendimas ir vėl (?) sudaro prielaidas patyčioms iš edukologijos mokslo.

Keliaukime toliau. Terminai lietuvių kalba ir jų vertiniai į anglų kalbą:

- * auklėjimas - upbringing (auklėjimas, ugdymas); education (švietimas, mokymas, ugdymas, mokslas, auklėjimas, išsimokslinimas); nurturing (auklėjimas, ugdymas);
- * ugdymas - education (švietimas, mokymas, ugdymas, mokslas, auklėjimas, išsimokslinimas); training (rengimas, mokymas, treniravimas, paruošimas, treniruotė, ugdymas);
- * švietimas - education (švietimas, mokymas, ugdymas, mokslas, auklėjimas, išsimokslinimas); enlightenment (švietimas, apšvietimas, apsišvietimas, šviečiamasis amžius) ;
- * mokymas - training (rengimas, mokymas, treniravimas, paruošimas, treniruotė, ugdymas); teaching (mokymas, dėstymas, mokslas, doktrina); education (švietimas, mokymas, ugdymas, mokslas, auklėjimas, išsimokslinimas); instruction (instrukcija, nurodymas, mokymas, komanda, instruktažas, instruktavimas);
- * mokymasis - learning (mokymasis, žinios, mokslas, pažinimas, mokytumas, pažinojimas);
- * lavinimas - education (švietimas, mokymas, ugdymas, mokslas, auklėjimas, išsimokslinimas); development (vystymasis, plėtra, plėtojimas, vystymas, raida, lavinimas); exercise (vykdymas, treniruotė, lavinimas, mokymas);
- * išprusęs - being educated (išsilavinęs, išsimokslinęs, išlavintas, apsišvietęs, išprusęs, kultūringas); sophisticated (sudėtingas, rafinuotas, modernus, įmantrus, išprusęs, išmanantis); developed (išsivystęs, išprusęs); trained (išmokytas, treniruotas, išlavintas, išugdytas, dresuotas, išprusęs); read (apsiskaitęs, išprusęs, išmanantis).

Visi lietuviški edukologijos mokslo raktiniai terminai (išskyrus “mokymasis”) į anglų kalbą gali būti verčiami kaip education. Vadinasi, be turinio neįmanomas tikslumas. Tuomet kodėl be turinio gylio ir pločio kalbame žargonu, pvz., edukacijos tyrėjai, edukacijos tyrimai? Tad kokie tai tyrimai -

išauklėtųjų ir išprususių? Tyrimai apie mokymą, ugdymą, švietimą, lavinimą, auklėjimą vienu metu?

Sąvoka “education” iškilo iš lotyniškų terminų Educare, Educere, Educatum. Sąvoka “educare” reiškia puoselėti (to nourish), auklėti (to bring up), mokyti (to train) ir formuoti (to mold). Sąvoka “educere” reiškia (iš)vesti (to lead out) ir (iš)traukti (to draw out). Lotyniška sąvoka “educatum” kurią sudaro du terminai E ir DUCO, kai E reiškia judėjimą iš vidaus į išorę, o DUCO reiškia vystymą ar progresavimą.

Educare ir educere: nors abi reikšmės yra gana skirtingos, jos abi jos yra žodyje “education”. Education (tikslingai dabar vartoju šią anglišką sąvoką) procesas, skirtas palengvinti žmonių grupės mokymąsi, žinių ir įgūdžių įsisavinimą, vertybių, įsitikinimų, įpročių vystymą per pasakojimus, grupės diskusijas, mokymą, mokymąsi ir tyrimus. Mokymasis gi dažnai vyksta vadovaujant pedagogams, tačiau besimokantieji taip pat gali ugdytis, kuris edukologijos moksle tiksliai vadinasi autodidaktiniu mokymusi. Nors turime begales tiesioginių vertinių - savaiminis mokymasis, savireguliacinis mokymasis, savivaldus mokymasis, savimoka - šie terminai naujadarai, bet nė vienas neturi kol kas tikslios apibrėžties (nėra operacionalizuoti), iš kurios iškiltų semantika ir tikslus mokymąsi atspindis kontekstinis paaiškinimas. Bet patirtimis ir svarstymais grįstų publikacijų rasime gausą. Taigi education yra bet kokia patirtis, kuri formuoja žmogaus mąstymą, jausmus ar veiksmus, ir gali būti laikoma lavinančia.

Ugdydami asmenį, mes stengiamės suteikti jam žinių, formuoti, vystyti supratimą, įgūdžius, nuostatas ir kritinį mąstymą. Tai reiškia, kad besimokančiajam reikia gauti žinių apie istoriją, geografiją, aritmetiką, kalbas, gamtos mokslus, menus ir kultūrą. Besimokantysis vysto ir plėtoja sampratą apie gilesnius dalykus gyvenime, sudėtingus žmogiškuosius santykius, santykių priežastis ir pasekmes ir t.t. Besimokantysis įgyja rašymo, kalbėjimo skaičiavimo, piešimo, IT taikymo ir kt. įgūdžių. Besimokančiajam vystosi socialiniai, vadybiniai, profesiniai ir / ar politiniai interesai. Besimokantysis visuomenėje turi kritiškai mąstyti apie įvairias gyvenimo problemas ir priimti sprendimus, būdamas laisvas nuo paklaidų ir išankstinių aklų nuostatų ir prietarų. Besimokantysis turi mokytis ir tuomet įgis (šias) savybes, sujungdamas mąstymą, veikimą ir jausmus / emocijas education procese.

V. Paeksperimentuokime termino “education” vertimą

Nedarysiu sąvokos “education” vertimo, o Jūs “įdėkite” į konkrečius teiginius lietuvišką sąvoką tokią, kokią manote esant teisinga vietoje “education”.

Education tikslas - harmoningas vystymas/is, mentalinis ir emocinis vystymas/is, moralinis / etinis vystymas/is, fizinis vystymas/is, charakterio formavimas, savirealizacija, kultūrinis vystymas/is, pilietiškumas, individuelles ir socializmas vystymas/is, išmintingas poilsio panaudojimas, profesinio pašaukimo paieškos ir žinių įgijimas.

Education prigimtis:

Education yra visą gyvenimą besitęsiantis procesas: prasideda nuo motinos įsčių ir tęsiasi iki mirties. Tai vystymo/si procesas nuo vaikystės iki brandos. Apima viską, kas daro įtaką žmogaus asmenybei.

Education yra sisteminis procesas: reiškia sisteminių veiksmų ir veiklų atlikimą, remiantis reglamentavimu institucijoje.

Education yra asmens ir visuomenės vystymas/is; tai yra socialinio vystymo/si, kuris tobulina kiekvieną visuomenės elementą, galia / jėga.

Education yra elgsenos modifikavimas: žmogaus veikla motifikuojama ir tobulinama education procesu.

Education yra tikslinga/s: kiekvienas asmuo turi konkretų tikslą gyvenime; education įneša indėlį į to tikslo pasiekimą; tai yra galutinis numatytų educational veiksmų tikslas.

Education yra mokymas / rengimas (training): žmogiškieji jausmai, mąstymas, elgsena, veiksmai, įgūdžiai - jų besimokantysis mokosi konstruktyviu ir socialiai trokštamu būdu.

Education yra instruktavimas / nurodymas (instruction) ir kryptis (direction): nukreipia ir nukreipia asmenį išpildyti savo troškimus bei pasiekti dvasinį asmenybės pakilimą.

Education yra gyvenimas: gyvenimas be education yra beprasmis; kiekvienas gyvenimo aspektas ir įvykis reikalauja education asmens vystymui/si.

Education yra tęstinė žmogaus patirties rekonstrukcija: education rekonstruoja ir permodeliuoja žmogiškąsias patirtis socialiai priimtinais būdais visuomenėje.

Education padeda asmeniui prisitaikyti prie įvairių gyvenimo aspektų per visą gyvenimą; negebėdamas prisitaikyti asmuo išgyvena išsibalansavimą. Dėka education žmogus mokosi prisitaikyti prie draugų, klasiokų, tėvų, kaimynų, įvairių santykių, mokytojų ir t.t.

Education yra subalanduotas vystymas/is: education rūpinasi visų vaiko savybių ir funkcijų vystymu - fizinių, mentalinių, estetinių, moralinių, ekonominių, dvasinių idant vaikas taptų civilizuotu asmeniu.

Education yra dinamiškas procesas: education nėra statiškas; šiame procese asmuo yra educated pagal kintančias situacijas ir skirtingais laikais. Education visuomet nukreiptas į asmenį

progresavimo link. Education rekonstruoja visuomenę link kintančių poreikių per laiką, skirtingose vietose bevivystant visuomenei.

Education yra bipolinis procesas: kai vienas asmuo veikia kitą ir modifikuoja kito asmens vystymą/si. Toks procesas ne visuomet sąmoningas, bet ir netikėtas, gali būti ir atsitiktinis.

Education yra tridimensinis procesas: visi education procesai apima asmens dalyvavimą socialinės sąmonės vystyme/si. Vadinasi, visuomenė apsprendžia tikslus, turinius, metodus mokyme. Tokiu atveju education procesas apima tris polius - mokytoją, mokinį ir visuomenę.

Education yra augimas: augimo pabaiga yra dar daugiau augimo, o education pabaiga yra dar daugiau education. Asmuo yra auganti ir besikeičianti asmenybė. Education tikslas yra palengvinti asmens augimo procesą.

Tai kas yra education? Visų pirma tai yra numatytas ir vadovaujamas mokymasis; mokymas mokymuisi. Ar kalbame šiuose apibūdinimuose apie 'edukaciją,' kuri save praams ir esmė yra praktinis švietimo, prusinimo veiksmas? Ar kalbime apie edukologiją, kuri apima konkrečius aspektus - ugdymą, mokymą, mokymąsi, lavinimą ir t.t. Vadinasi, edukologijos terminas, skirtas mokslui apibūdinti, apima specifinius terminus, kurių tikslumas suteikia edukologijos tyrimais paremtai informacijai tikslumo, aiškumo, t.y. įprasmina edukologijos mokslo kalbą per tikslią terminiją. Pvz., edukatorius yra švietėjas, bet nebūtinai mokytojas, bet mokytojas yra ir edukatorius ir t.t.

Ir jei reikia, kapok taiga politikai, "suprantamo" visuomenei termino, ar tai nėra etiška tiksliai įvardyti - ugdymo/si arba švietimo, arba mokymo/si tyrimai? Nes visa edukologija, kaip mokslas, yra apie tai.

VI. Kur dingio pedagogikos terminas? Ar jį suvokiame kaip europiečiai, ar pasiduodame populistinei nuostatai?

Eliminavome iš savo terminologijos pedagogiką, patikėję, kad ji yra tik apie vaikų ugdymą, norėdami atsikratyti taip pabodusio termino? Bet ar jo atsisakė Europa? Ne. Ir kiti -žemynai - ne. Tad apie ką yra PEDAGOGIKA?

Pedagogika yra mokymo menas ir mokslas. Jis kildinamas iš graikiško termino "paidagogos", kas reiškia vergą, kuris vedė mažus vaikus į mokyklą ir iš jos, tai buvo kaip paideia dalis. Žodis "paidia" reiškia vaikus, todėl yra interpretuotojų, kurie atskiria pedagogiką (vaikų mokymą) ir andragogiką (suaugusių mokymą). Tuomet vietoje lotyniškos sąvokos "pedagogika" vartojama "education", kuri visuomenei suprantamai įvardijama dažniausiai dviem terminais - 'ugdymo' ir 'švietimo' - šios sąvokos vartojamos pakaitomis, jų nespecifikuojant.

Taigi pedagogika yra mokymo mokslas, kaip profesinė praktika ir kaip akademinių studijų bei tyrimų sritis. Tai apima ne tik praktinį mokymo pritaikymą, bet ir mokymo programas bei teorijas, susijusias su tuo, kaip ir kodėl mokomasi, visumą. Kadangi pedagogika kilusi iš graikiško posakio, reiškiančio jaunimo ugdymą, kartais manoma, kad pedagogika yra skirta būtent vaikų ir jaunimo ugdymui. Neseniai sugalvotas terminas „andragogija“ naudojamas suaugusiųjų švietimui. Tačiau, edukologijos moksle, o tai reiškia, mokslo prasme, - pedagogika apima visuminį visų amžiaus grupių besimokančiųjų mokymo/si praktinį ir tyrimų lauką.

Mokytojo terminą keičiame į edukatoriaus? Tuomet lektorius yra dėstytojas? Mokytojas? Ar ...?

Tiesioginis vertinys iš anglų kalbos, amerikietiškos tradicijos (nes europietiška fokusuojasi į 'pedagogikos' terminą) įveda kalbinį / lingvistinį ir akademinių-mokslinį tikslumą ignoruojančią žargonizaciją į edukologijos mokslą ir taip tampame įkaitais populizmo, bet neatstovaujame edukologijos, kaip suprantu, - mokslo.

VII. Edukologijos terminas kaip „educology“ tarptautiškai neatpažįstamas

Anglų kalboje yra toks terminas „educology“ ir ne lietuvaičiai jį išrado ir / ar atrado.

Mano svarstymas nėra susijęs su lūkesčiu, kad educology yra vartotinas vertinys iš lietuvių į anglų kalbą. Nesu už tokią sąvoką. Juo labiau, kad vartojama nišiniai, labai konkrečiose institucijose, specifiniais tikslais. Mano svarstymas yra apie tai, kad iki atveriant savo kalbėjimą garsui, prasminga išanalizuoti esamus šaltinius, mokslininkų svarstymus ir tuomet teigti - yra ar nėra, vartoja ar nevirtuoja, kur ir kaip vartoja, kas žino šį terminą ir / ar jo nežino. Mintis yra apie susivokimą, remiantis pasauliniu mokslo įdirbiu.

Lietuvoje vartojame vertinį „Education science“ ir tai atpažįstamas terminas tarptautiniu mastu.

Keliaukime link edukologijos termino prasmės, turinio, pločio ir gylio. Ką apie edukologiją nuo 1950 m. kalba tarptautinė švietimo mokslininkų bendruomenė?

Edukologijos mokslo intensyvi plėtra tarptautinėje erdvėje prasidėjo šeštajame dešimtmetyje. Nuo to laiko edukologija buvo išplėtotą skelbiant tyrimų rezultatus žurnaluose ir knygose, steigiant edukologijos katedras ir rengiant edukologijos kursus universitetuose.

Edukologijos terminas kaip „educology“ anglų kalba buvo vartojamas nuo 1950-ųjų Ohio valstijos universiteto profesoriaus Lowry W. Harding ir profesorės Elizabeth Steiner [Maccia], o profesoriaus George'o Maccia Indianos universitete septintajame dešimtmetyje.

Septintojo dešimtmečio pabaigoje ir aštuntojo dešimtmečio pradžioje John B. Biggs ir Rachel Elder sukūrė terminą „educology“, nepriklausomai nuo Harding, Steiner ir Maccia. Kiti anglakalbio pasaulio tyrinėtojai, kurie aštuntajame ir devintajame dešimtmečiuose dirbo kurdami ir plėsdami

“educology” buvo James E. Christensen, James E. Fisher, David E. Denton, Diana Buell Hiatt, Charles M. Reigeluth, M. David Merrill, James F. Perry, Marian Reinhart, Edmund C. Short, John Walton, Catherine O. Ameh, Laurie Brady, Berdine F. Nel, Maryann J. Ehle ir kiti (žr. J. Christensen, 1981).

Europoje “educology” plėtra devintajame ir dešimtajame dešimtmetyje atsirado dėl Anton Monshouwer, Theo Oudkerk Pool, Wolfgang Brezinka, Carlos E. Olivera, Nikola Pastuovic tyrimų, o 2000-ųjų pradžioje - dėl Birgitta Qvarsell tyrimų.

Pastaruoju metu indėlį į edukologijos klip “educology” plėtrą pateikė amerikiečių edukologai Theodore W. Frickas iš Indianos universiteto, Bloomington ir Kenneth R. Thompson iš „System-Predictive Technologies“ iš Ohajo, ir Australijos edukologas Jamesas E. Christensenas iš „Educology Research Associates“.

Tarptautinis edukologijos žurnalas / The International Journal of Educology (iš pradžių išleistas Australijoje, vėliau - JAV) buvo pradėtas leisti 1987 m. Šis leidinys buvo forumas, skirtas išaiškinti ir išplėsti edukologiją, per daugiau nei 30 metų paskelbus daugiau nei 100 recenzuojamų edukologijos straipsnių.

Kai kurie universitetai priėmė terminą savo publikacijoms, pvz. Ilinojaus universitete ir Indianos universitete. Kiti universitetai naudojo edukologijos terminą institucinei organizacijai ir ugdymo turinio organizavimui.

Po SSRS žlugimo 1991 metais nemažai Baltijos šalių ir kitų Europos universitetų įsteigė edukologijos katedras ir fakultetus bei siūlo edukologijos kursus ir kvalifikacinius laipsnius. Tai Vilniaus universitetas (Lietuva), Vilniaus universiteto Šiaulių academia (Lietuva), Vytauto Didžiojo universitetas (Lietuva), Mykolo Romerio universitetas (Lietuva), Lietuvos sveikatos mokslų universitetas (Lietuva), Klaipėdos universitetas (Lietuva), Talino Universitetas (Estija), Stokholmo universitetas (Švedija), Presovo universitetas (Slovakija) ir Comenius universitetas Bratislavoje (Slovakija).

Be akademinių institucijų kai kurios pelno siekiančios ir ne pelno organizacijos šį terminą priėmė savo organizacijų vardu arba vartoja savo leidiniuose.

Švietimas (education) yra reiškinių sritis, suskirstyta į sistemą. Tai susideda iš elementų (mokytojas, mokinys, turinys, aplinka), elementų santykių (konstruktyvus, palaikantis, rekonstruojantis, destruktivus), veiklų (mokymas, iš anksto apgalvotas mokymasis vadovaujant), procesų (vedamas mokymasis), produktų (žinojimo diapazonai). Kai švietimas yra veiksmingas, jis sukuria iš anksto apgalvotą mokymąsi vadovaujant. Terminas, reiškiantis iš anksto apgalvotą mokymąsi vadovaujant, yra “atliktas mokymasis” (conduced learning). Įgyvendinant (atliekant) mokymąsi gaunamas

produktas - besimokančiojo žinojimo diapazonas, kuris yra pažintinė proto būseną, susidedanti iš tam tikro žinojimo pobūdžio, lygio ir formos derinio.

Edukologija (educology) yra pagrįstų teiginių rinkinys, pateiktas kruopštaus edukologinio tyrimo metu. Įrodymais grįstų teiginių rinkinys sudaro žinių apie švietimą fondą, o terminas edukologija reiškia tą fondą. Edukologija apima įrašytus faktus ir teiginius, pateikiančius patikimus tikslus aprašymus apie reiškinio sritį, žymimą terminu „švietimas“ (education). Edukologijos mokslą sudaro teorijos (teiginiai, pateikiantys tikėtinus ir pagrįstus paaiškinimus apie tai, kaip, kodėl ir kada viskas vyksta taip, kaip vyksta švietimo srityje bei išreiškiantys kruopščiai apgalvotus ir pagrįstus sprendimus apie švietimo esamos būklės vertę), rekomendacijos (nurodančios, kokių veiksmų imtis ar kurių vengti, atsižvelgiant į esamą švietimo būklę ir siekiant jos kaitos), pagrindimai (teiginiai, pagrįsti priežastimis dėl normų (taisyklių ir (arba) standartų) vertinimams ir nurodymams, skirtiems švietimo būklei vertinti ir keisti) (Christensen, 2020).

VIII. Poreikis lietuvių kalboje vartojamų terminų, kildinamų iš angliško education, tikslumui pagal turinio prasmę

Švietimas (education) gali būti oficialus arba neoficialus. Oficialus švietimas (education) vyksta mokyklose, kolegijose, universitetuose ir pan. Neoficialus ugdymas (education) vyksta šeimose, bendraamžių grupėse, su kolegomis ir pan.

Švietimas (education) gali būti efektyvus arba neefektyvus. Studentai / mokiniai gali įsipareigoti sąmoningai mokytis, vadovaudamiesi tam tikra žinojimo sritimi, ir nepasiekti numatyto ir / ar nustatyto žinių lygio, tokiu atveju ugdymas (education) buvo neveiksmingas. Arba studentai / mokiniai gali įsipareigoti sąmoningai mokytis, vadovaudamiesi tam tikru žinių lygiu, ir pasiekti numatytą ir / ar nustatytą žinių lygį, reiškia, tokiu atveju ugdymas (education) buvo veiksmingas.

Švietimas (education) konstruoja, palaiko, rekonstruoja arba griauja socialines ir kultūrines normas, ir atvirkščiai. Tiek oficialus, tiek neoficialus švietimas (education), esant įvairioms aplinkybėms (politinėms, ekonominėms, religinėms, istorinėms ir t. t.) gali sukurti, išlaikyti, rekonstruoti (patobulinti, reformuoti) arba sunaikinti (panaikinti) vyraujančias socialines ir kultūrines normas. Įvairios aplinkybės (politinės, ekonominės, religinės, istorinės), vyraujančios socialinės ir kultūrinės aplinkos normos veikia kuriant, palaikant, rekonstruojant ar griaužiant švietimą (education).

IX. Argumentai edukologijos termino vartojimui

Edukologijos terminas kilęs iš termino švietimas su priesaga -logija. Šis terminas buvo sugalvotas siekiant išsklaidyti painiavą, kurią sukėlė termino „švietimas“ (education) naudojimas neišgryninant

praktikos ir teorijos pusių bei švietimo koncepto sudedamųjų terminų, tokių kaip lavinimas, prusinimas, ugdymas.

Per pastaruosius šešiasdešimt ir daugiau metų buvo sukurta daugybė argumentų dėl edukologijos termino naudojimo. Kai kurie teigė, kad edukologijos terminu reikėtų vadinti tik ugdymo filosofiją arba tik ugdymo teoriją arba tik mokslines žinias apie ugdymą (ugdymo mokslą) arba tik žinias apie veiksmingą švietimo praktiką (praksiologinės žinios, taip pat rašytinė prakseologija). Įvairių edukologijos termino sampratų įvertinimas (naudojant įtraukties, išskirtinumo, vidinio nuoseklumo, išsamumo, išorinio ryšio ir produktyvumo kriterijus) rodo, kad edukologijos termino, kaip viso švietimo žinių fondo, samprata yra pati artimiausia. atitinkanti paminėtus šešis kriterijus. Taigi argumentas yra naudoti edukologijos terminą, kai kalbame apie žinių fondą, tyrimus, mokslinę prasmę, turint galvoje teorines, filosofines, mokslines ir praktines žinias.

Dėl bendro ENG kalbos vartojimo, egzistuoja specialus terminų vartojimas, kuris atspindi žinias apie švietimą. Pvz., pedagogika, andragogika, etologija, ugdymas (education), švietimo studijos (education studies), profesinis ugdymas (professional education), psichopedagogika (psychopedagogy).

Tačiau akivaizdu, kad vienas terminas atlieka darbą, įvardijantį žinių apie švietimą fondą dar geriau nei šie septyni: edukologija. Edukologijos terminas yra adekvatus mokslo apibūdinimui:

Sąvoka 'edukologija' įvardija ne ką mažiau, kaip žinių apie švietimą fondą.

Sąvoka 'edukologija' neleidžia konceptualiai supainioti reiškinių rinkinio, įvardijamo "švietimo" terminu.

Sąvoka 'edukologija' apima viso žinių fondo įtraukimą į visus švietimo reiškinius.

Educational discourse: discourse in education / Švietimo diskursas: diskursas švietime

Educological discourse: discourse about education / Edukologijos diskursas: diskursas apie švietimą

Tose disciplinose, kuriose žinios gerokai pažengė į priekį, buvo kruopščiai plėtojama terminologija, kad tyrėjai žinotų, apie ką vienas ir kitas iš tikrųjų kalba. Pavyzdžiui, fizikoje yra aiškiai apibrėžtos atomų ir molekulių sąvokos. Kiekvienas atomas turi tam tikrą subatominių elementų, vadinamų elektronais, protonais ar neutronais, derinį. Pavyzdžiui, chemijoje vandens molekulę sudaro du vandenilio atomai ir vienas deguonies atomas. Vandenilio atomą sudaro vienas elektronas ir vienas protonas.

Kitas pavyzdys - ne taip seniai medicinos sritis nebuvo disciplina. Medicinos mokslo nebuvo tokio, koks yra dabar. Vienu metu gydytojai skyrė kraujo nuleidimą visų rūšių ligoms gydyti, o tai pasirodė esanti neveiksminga praktika ir jos buvo atsisakyta. Dėl tokio nežinojimo nukentėjo daug žmonių. Medicina pažengė į priekį, nes medicinos mokslo srities tyrėjai tapo tikslesni,

preciziškesni, specifiškesni ir kt. savo žinojimo ir tyrimų lauke. Šiuo metu terminai yra tiksliai apibrėžti medicinoje. Osteoartritas nereiškia, ką žmonės nori. Osteoartritas yra tiksliai aprašytas tam tikros ligos medicininis terminas. Medicinos srities mokslininkai ir praktikai sutarė, ką reiškia šis terminas. Taigi, tiriant šios konkrečios ligos gydymą, kompetentingi medicinos specialistai žino, apie ką jie kalba.

Taigi edukologijos mokslui, kaip ir kitiems mokslams, tikslumas akademinėje terminijoje išlieka prioritetiniu siekiniu.